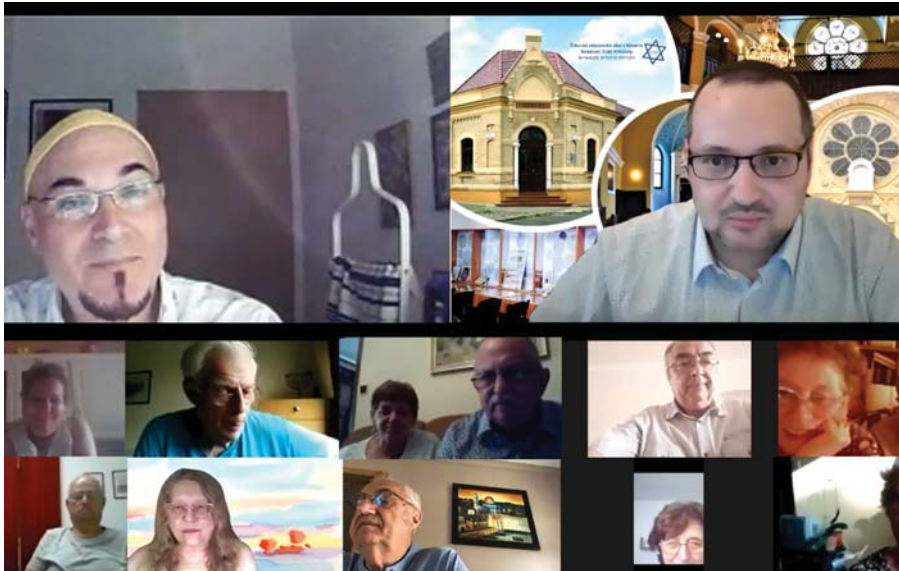

Ajvé, hétfő!

► Június 21-én, a huszonnyolcadik online klubösszejövetellel zártuk az Ajvé, hétfő!-k első szezonját. Ezúttal Nógrádi Gergely főkántorral, operaénekesssel, íróval és újságíróval beszélgettünk az est házigazdájá. Vendégeink őszintén mesélt hivatásairól, a család fontos szerepéről, énekesi, írói pályájáról, megjelent műveiről. További részletek lapunk 4. oldalán.

230 éves a Komáromi Zsidó Hitközség – ünnepi program

Hosszú idő után újra személyesen találkozhatunk. Augusztus 22-én kezdődik őszi szezonunk, ezen a napon indul a 230. jubileumunk ünnepségsorozata és emlékezzünk a Holokauszt komáromi és környékbeli áldozataira is.

Program:

10:30 – Megemlékezés a komáromi zsidóság deportálásának 77. évfordulóján

Helyszín: Zsidó temető, Aranyember utcája 1. Ünnepi beszédet mond: dr. Verő Tamás budai főrabbi, közreműködik dr. Nógrádi Gergely főkántor.

Zsidó Kultúra Európai Napja – helyszín: Menház, Eötvös utca 15.

12:00 – Ünnepváró dallamok dr. Nógrádi Gergely főkántor előadásában

12:30 – Gondolatok a nagyünnepek előtt – dr. Verő Tamás főrabbi előadása

13:00 – Kehila-díjak átadása

13:20 – Kóser ebéd

14:00 – A felújított mikve – rituális fürdő megtekintése az Eötvös utca 9-ben

A részvétel ingyenes, de előzetes regisztráció szükséges a kile@menhaz.sk e-mail címen 2021. augusztus 20-ig. Az esemény két nyelven, szlovákul és magyarul zajlik, tolmácsolást biztosítunk.

Támogatók: Komárom városa, Nyitra Megye Önkormányzata, Kisebbségi Kulturális Alap, JHF, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

A programváltozás jogát fenntartjuk! ◀

Szerkesztői gondolatok

Június 28-án 8:28-kor gördül ki a vonatom Kelenföldről, másfél év után indulok útnak Komáromba. 2020 januárja óta nem jártam oda-haza személyesen.

PASZTERNÁK ANDRÁS

Igaz, minden nap felkerestem kedvenc városomat virtuálisan, skypeoltam a szüleimmel, Zoomon vezettem az Ajvé, hétfő! klubokat, a Facebookon követtem a kisváros történéseit. Sosem hittem volna, hogy ilyen sokáig nem megyek majd az életemet meghatározó településre. Tata után már egyre izgatottabb lettem, verőfényes kánikula köszöntött a magyar komáromi állomáson. Gyalog vágtam neki az Erzsébet hídnak. Kellemes szellő fújdogált a Duna felett. Az EU-s COVID papírokat csak felmutattam a katonáknak, s már be is léptem Szlovákiába. Egy napra jöttem, de a Menház, a zsinagóga felkeresését nem hagyhattam ki. Megható, egyben kicsit szomorú is volt az ódon falak között időzni. Mennyi élmény, program, sokakat vonzó rendezvény maradt már el a járvány miatt. Ottjártamkor pont a kertészek dolgoztak az udvaron. Az eső után újránó a gyom, a meg nem élt élményeket ettől sokkal nehezebb lesz pótolni. Finom ebéd a szülői házban, a visszaút előtt még egy gyors látogatás a temetőben a nagyszülők, régi ismerősök sírjánál. Hosszú volt ez a másfél év, túl hosszú élő hitközségi rendezvények nélkül. Abban a reményben búcsúzom most tőled, Komárom, hogy mihamarabb újra találkozunk! ◀

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► Pinchas Leb Frieden rabbi és feleségének sírja a komáromi zsidó temetőben. Közösségünk egyik első rabbija nem merült feledésbe, a vallási vezető leszármazottai rendszeresen visszatérnek az ősök nyughelyéhez. A koronavírus járvány idején, a bevezetett utazási korlátozások miatt, közülük többen is azzal a kéréssel fordultak a hitközséghez, hogy küldjünk fényképeket a sírkövekről számukra. Augusztus folyamán továbbítottuk ezeket a nagyvilágba. Pinchas Leb Frieden rabbi 1801-ben született Bonyhádon, ahol édesapját követte a rabbi székben, majd az 1830-as években érkezett városunkba, ahol 1873-ban halt meg. Divné Pné Árje című könyve 1859-ben jelent meg Bécsben, ma is fontos mű a zsidó világban. A komáromi rabbik névsorát két nagyméretű márványtábla őrzi a Menház zsinagógájában.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy

10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A Hitközségi Híradót, a Shalom klubot és a hitközség működését dr. Körtvélyesi János (Komárom), Scheiner Péter (Zürich), Holczer Dan (Beer Sheva), Bakonyi István (Budapest) valamint anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

A vírushelyzet javulásával egyre több látogató érkezik a Menházba. Svájcból Scheiner Péter és a párkányi származású Frühauf Károly látogattak el hozzánk, őket Pasternák Antal elnök kalauzolta.

Újévre barchesz rendelhető

Újévre ismét lehetőséget biztosítunk kőser barchesz rendelésre. Igényeiket **2021. augusztus 30-ig** várjuk a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es telefonszámon. ◀

Rendeljen naptárt 5782-re!

Kérjük, hogy amennyiben szeretnének naptárt (luach) igényelni, a zsidó újévre, jelezzék igényüket a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es számon. ◀

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Oktatás a jövő generációiért – Dr. Tóth Andreával, a Salgótarjáni Zsidó Hitközség elnökével beszélgettünk

Dr. Tóth Andreának hívnak, Salgótarjában születtem. Egy nyolc és fél éves kisfiú, Benjámín édesanyja vagyok. A Scheiber Iskolában 21 éve tanítok judaisztikát és héber nyelvet. Az OR-ZSE-n 15 évig tanítottam pedagógiát és ehhez kapcsolódó tantárgyakat. Diplomáimat világi és vallási területeken szereztem. Nagyon szeretek tanulni és tanítani.

Melyek a salgótarjáni zsidó közösség történetének legfontosabb mérföldkövei?

A soá, ahogyan a zsidó közösségek életét mindenütt, a salgótarjáni közösség életét is kettétörte, eltűntek a családok vagy csonka családokká váltak. Hogy mit is adott a zsidó közösség Salgótarjánnak?

Röviden, nagyon sok mindent. Csak, hogy néhány nevet megemlítssek: dr. Chorin Ferenc volt Salgótarján város első díszpolgára. A Gyáriparosok Országos Szövetségének alapítója és első elnöke, valamint a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. alapítója. A város első gimnáziuma is róla kapta a nevét. A fia is édesapja nyomdokaiban járt. Gerő Nándort, a salgótarjáni bányagazgatóság vezetőjét, a bányászat terén kifejtett érdemei elismeréséül, 1918-ban bányatanácsossá nevezték ki. A vasiparban, dr. Bíró Pál nevét emelném ki, aki a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt. elnök-vezérigazgatójaként tevékenykedett. A város üvegiparának felvirágoztatásában, Weisz Fülöp kiemelkedett, az 1893-ban alapított, Salgótarjáni Palackgyár első igazgatósági elnöke lett. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnökeként nagyon sokat tett a megye iparának a támogatásáért. Rosenthal Herman kezdeményezésére, 1894-ben jött létre a Hirsch és Frank Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntöde Rt.

1869-ben az első bejegyzett üzletet Zsajdner Mózes vegyeskereskedő nyitotta meg. Egyedülálló vállalkozás volt Nógrád megyében a Polacsek Vilmos által alapított divatlap. A Polacsek család nevéhez fűződik a Pannónia szálloda. A Vadász szálló Groszberger Adolf nevéhez kapcsolódik. Később az idegenforgalomra számítva Bleyer Farkas új szállodát épített, a Bristolt, Keszler Mátyás pedig a Nemzeti Szállodát. Kedveltek voltak a Löwy Sándor és Vilmos által eladott ékszerek is. A Rómer testvérek a szállító- és autóipar úttörői voltak. A gépkocsik üzemanyagát Klein L. Markusz nagykereskedő benzintöltő állomása szolgáltatta. Spielberg József és Fiai Divatáruház és Friedmann Rezső áruháza a ruhák beszerzésének a fő helyeivé váltak.

A zsidó értelmiségiek is kiemelkedő alakjai voltak városunknak. Fridler Ármin volt a legelső helyi lap, a Salgó-Tarján nevű újság kiadója és laptulajdonosa. A városban a zsidó orvosok száma jelentős volt. 1935-ben 22 orvos tevékenykedett, többek között Deutsch Manó, dr. Löwinger Rezső, dr. Winter Simon.

A salgótarjáni Orthodox Izraelita Község 1895-ben alakult meg, a gyönyörű zsinagógát 1902-ben szentelték fel. Az épület sajnos 1969-ben lebontásra került.

Fotó: mazsihsz.hu

A közösség vallási vezetője Deutsch Mózes főrabbi volt.

Ebből a rövid, vázaltszerű felsorolásból is látható, hogy Salgótarján múltjában a zsidó közösség tagjai minden fontos területen jelen voltak.

Gratulálunk elnökké választásához! Mit jelent hitközségi elnöknek lenni egy 35 ezres városban?

Számomra nagyon fontos, hogy tiszteljek az ősök emléke előtt, valamint egy hajdan, nagy múltú, mára egy kisebb létszámú közösség hiteles képviselőjét megvalósítsam. Több évtizede kutatom a helyi zsidóság történetét, kiadványok összeállítója és lektora voltam. Egyelőre még a teendők átadása és átvétele van folyamatban.

Ha a választási ciklusának végén újra elbeszélgetünk, mikor lenne elégedett, visszatekintve az elnöki évekre?

Arra lennék a legbüszkébb, ha életet tudnék lehelni a közösségbe. Olyan tagokat és érdeklődőket is meg tudnék szólítani, akik eddig nem vettek részt a hitközségünk életében. Áldott emlékü Lauter nagyapám egyedül jött vissza a soából, minden családtagját megölték. Lelkileg és fizikailag tönkremenve, visszatért Salgótarjánba és tíz másik hittársával együtt megalapították az Izraelita Hitközséget. Szeretnék az ő Emléke előtt is tisztelni.

Folytatás a következő oldalon.

Nagyünnepi előzetes

Ne szervezzen más programot!

Reméljük, hogy idén újra személyesen ünnepelhetjük az őszi ünnepeket. Az 5782-as zsinagógai év **2021. szeptember 6-án**, hétfőn este kezdődik. 18:00-kor találkozunk a Menházban. Az esti ima után ünnepi vacsora lesz.

2021. szeptember 7-én Rosh Hasanah

első napján (kedden) lesz Taslich és közös tanulás szintén 18:00-kor.

Kol Nidre – Jom Kippur előestéje szeptember 15-én, szerdán 18:00-kor, Mazkir Jom Kippurkor szeptember 16-án, csütörtökön lesz. ◀

PA

Gyászjelentés

Július 16-án kaptuk a szomorú hírt Dél-Afrikából, hogy **dr. Peter Evan** egy nappal korábban elhunyt. A városunkból elszármazott orvos mindvégig tartot-

ta a kapcsolatot közösségünk tagjaival, az utóbbi időben az Ajvé, hétfő! virtuális klubunk résztvevője volt. A család gyászában osztozunk, emlékét megőrizzük! ◀

**a KZsH vezetősége,
a Hitközségi Híradó szerkesztői**

Folytatás az előző oldalról.

Pedagógusként hosszú évtizedek óta foglalkozik a következő generációk nevelésével, miként látja a magyarországi, ezen belül a vidéki zsidó hitközségek jövőjét?

Hivatásomat nagyon szeretem, nekem a Scheiber Iskola a második otthonom. Nagyon fáj, amikor azt látom, hogy a „pálya szélén” állók kritizálják az iskolámban folyó nevelő munkát. Távolról nem lehet objektív képet kapni arról, hogy mi történik az intézmény falai között. Tavaly az oktatási osztály vezetői állást megpályáztam, olyan tervekkel, amelyeket évtizedes tapasztalatok és hat diploma támasztott alá. Elfogadtam, hogy nem sikerült, de azt nehezen fogadtam, amikor kiderült, hogy hónapok óta nincs betöltve az oktatási osztály vezetői státusz. Ha újból kiírásra kerülne, megpályáznám. A fenntartónak fel kell ismernie, hogy kell egy jól működő oktatási osztály, amely az oktatási intézményeink munkáját segíti, koordinálja, ha kell kritizálja. Az értékek megőrzése mellett szükség van folyamatos innovációra. Bent kell lenni az oktatásban, nem lehet távolról, egy irodai szobából irányítani. Sok jó szakembert ismerek, akik szívesen segítenék a munkámat.

A Budapest központú világkép nem az enyém, én hiszem és vallom, hogy a vidékkel, ugyanúgy foglalkozni kell, nem érdem vagy kiváltság, hogy ki hol él vagy hová született.

A zsidóság iránt érdeklődőket el kell érni és a tudatlanokat fel kell világosítani, ez csak színvonalas oktatással lehetséges.

A Covid-helyzet is bebizonyította, hogy nem csak személyes oktatás lehetséges.

A fejlesztésre szoruló gyermekek mellett, a tehetségeseknek is szükséges fejlődést biztosítani. Jó lett volna, ha a járványidőszakban több judaisztikához kapcsolódó pályázat is kiírásra került volna. Nagyon szeretem a tanítványaimat pályáztatni, erre most csak korlátozott számban volt lehetőség, mert mindenki foglalkozhatott temető és soá témákkal. A Centropa pályázatán tanítványaim különdíjasok lettek. Az alapítvány elismerte a tanári pályamunkámat is, amelyet a salgótarjáni zsidóságról és a temetőről készítettem.

A külső hitoktatók képzését, támogatását is lényegesnek tartom, mert nem csak a zsidó oktatásban tanulóakra kell gondolnunk. Jó tananyagokkal, intenzív oktatói képzetekkel ez is biztosított lehetne.

Ajvé, hétfő! Szezonzáró

Június 21-én, a huszonnyolcadik online klubösszejevetellel zártuk az Ajvé, hétfő!-k első szezonját.

Ezúttal **Nógrádi Gergely** főkántorral, operaénekesssel, íróval és újságíróval beszélgetett az est házigazdája, Paszternák András. Vendégünk őszintén mesélt hivatásairól, a család fontos szerepéről, énekesi, írói pályájáról, megjelent műveiről. A lebilincselő történetekkel, élettapasztalatokkal teli változásokat hallgatva számos kérdés merült fel a résztvevők körében, melyekre választ kaptak az érdeklődők.

A program második részében az online összejevetelek hagyományait követve a jelenlévőkkel beszélgettünk. A tervek szerint a nyári szünet után újra találkozunk, érdemes figyelni internetes felületeinket. ◀

PA

A járványhelyzet alatt - férjével együtt - az online térben is indítottak oktatási programot. Milyen témákról tanulhattak az érdeklődők, érkeztek visszajelzések a virtuális adások követőitől?

A környezetem szerint kreatív és céltudatos vagyok, szeretem megmozgatni a körülöttem lévőket. Amikor a Covid miatt otthonainkba kényszerültünk, akkor arra gondoltam, jó lenne valamilyen online zsidósággal foglalkozó oldalt létrehozni. Azzal a céllal jött létre, hogy a bezártsággal járó nehézségeket enyhítsük.

A Facebook-on Zsidó Virtual Education néven található, sok pozitív visszajelzést kap az oldal, hosszú ideje már csak a férjem, **Czink Tamás (Tomi)** vezeti, nekem más jellegű feladataim vannak. Nagyon sok időt és energiát fordít rá, karitatívan végzi. A zsidóság minden irányzatából hív vendégeket, közösen tanít velük. A zsidóságon belül vallásról és tudományról, heti szakaszokról és ünnepekről is hallgathatnak előadásokat az érdeklődők.

Köszönöm szépen a lehetőséget, nagyon jó egészséget kívánok az újság Olvasóinak! ◀

PA-PT

Olvasóink írják

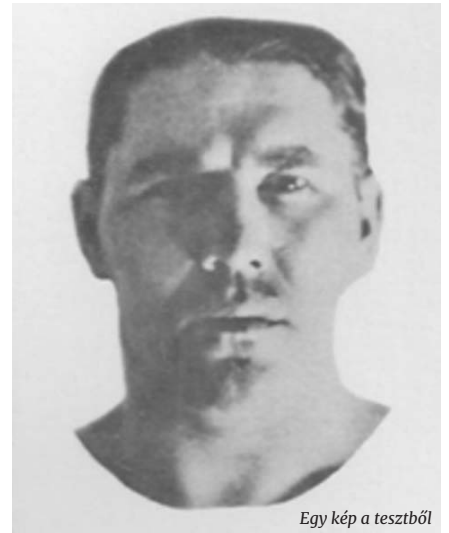
Gondolatok Szondi Leopoldról

A huszonegyedik századra jellemző, hogy az emberiség a szekularizáció következtében egyre jobban távolodik a vallásoktól, közben szaporodnak a lelki tényezőkkel foglalkozó tudományos és a laikus fejtegetések. Nagy irodalma lett a jógának, az asztrológiának az ezoterikus elméleteknek, és sok a tudománytól is távol álló magyarázatnak.

Míg a huszadik századra rányomta bélyegét a Freud által kialakított pszichoanalitikus elmélet, jelenleg a társadalom mint ha nélkülöznél az új elméletekre épülő interpretációkat. Érdemes itt megjegyezni, hogy a tudományos gondolkodást is befolyásoló elméletek jelentős része a mi geográfiai (társadalmi) térségünkben indult világhódító útjára. Ebből a kultúra-környezetből indult Freudnak az egyéni tudatalattira épülő pszichoanalízis elmélete. A Selye-féle stressz és distressz elmélet, a kollektív tudatalatti gondolatát kialakító Jung féle analízis, és ide tartozik még Adler individuális pszichológiája. A mi közvetlen környezetünkben is elindult egy jelentős analitikus megközelítés, a Szondi-féle sorsanalízis (Schicksalsanalyse) elmélete. Szondi Leopold nem messze városunktól Nyitrán született 1893-ban. Egyszerű zsidó családból származik, apja cipész volt, de inkább a talmuddal, mint szakmájával foglalkozott. Állandóan az egyház körül tevékenykedett, nagy ismerője és tisztelője volt a zsidó törvényeknek. Miután apjának első felesége meghalt, ismét megnősült és családja sok gyermekkel bővült. A Szondi – eredetileg Sonnenschein család a nyitrai zsidónegyedben élt, Szondi egyik testvére orvos lett és ennek a fivérnek a sorsa nagy hatással volt Lipótra. Közben a család Pest-

re került, ahol Lipót leérettségizett, majd beiratkozott az orvosi egyetemre. Kitört a világháború és Szondit, mint medikust (nem kész orvost) katonai szolgálatra rendelték és kikerült a frontra, ahol megsebesült. Életének ekkor volt, egy csodálatos intermezzója. Megszokott szállásáról és bajtársaitól elválasztva máshova rendelték. Kénytelen volt ezt a körzetet elhagyni és az újonnan kijelölt helyre költözni. Miután régi állomáshelyét elhagyta, útja közben a parancsot visszavonták, így Szondi visszatérhetett eredeti állomáshelyére. Míg úton volt, régi állomáshelyét találta érte és az ott állomásozó munkatársai, bajtársai, mind életüket veszítették. Ilyen események teszik az embert hívóvé, szokta mondani Szondi.

Miután leszerelt, befejezte tanulmányait és idegorkosként működött Pesten. Közben egy pedagógiai intézményben is végzett családfakutatásokat, elkezdte vizsgálni a mentálisan sérült gyermekek szüleit. Ezen kutatás tapasztalatai alapján kezdett foglalkozni a gondolattal, hogy az ember egyéni tudatalattijában jelen vannak elődjeinek viselkedésmintái. Feltételezte, hogy ez a „családi tudatalatti” génjeinkben van kódolva és az egyéni döntéseket nagymértékben befolyásolja. Négy olyan pszichés betegséget különített el, melyek hátterében az örökséget hordozó gének vannak.

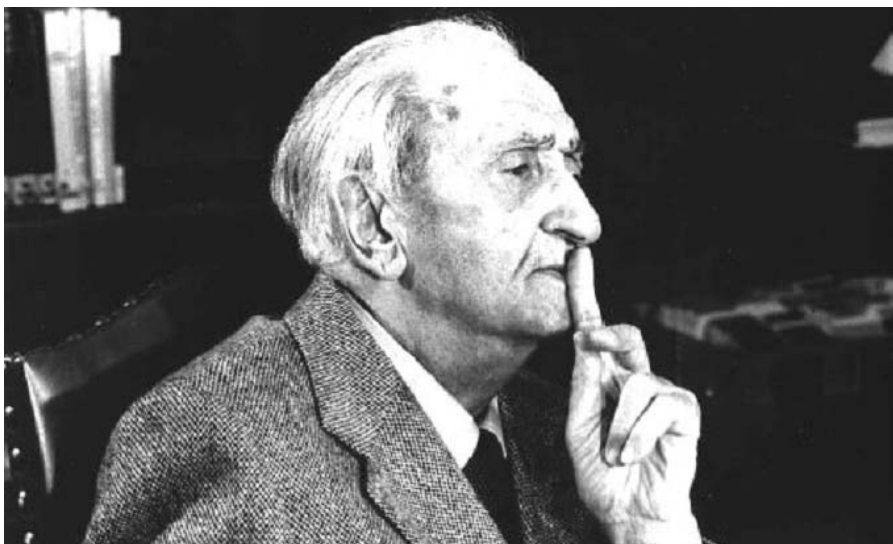
Egy kép a tesztből

Ezen probléma felderítésére kidolgozott egy érdekes, de nagyon munkaigényes módszert, a Szondi tesztet. Ez a teszt abból áll, hogy a vizsgált személynek 48 képhez állást kell foglalnia. A bemutatott képekhez meg kell határozni kit talál a legellen-szenvesebbnek, illetve legszimpatikusabbnak. Persze ez csak a kontextusból kiragadott példa, de aki ezt az alábbi képen látható arcot vonzónak szimpatikusnak találja, annak szadista hajlamai lehetnek (?). Megjegyezzük, hogy ezt a tesztet elvégezték a letartóztatott Eichmann-nal is. A teszt feldolgozásának munkaigénye, és a Szondi által kialakított nomenklátúra nagyon nehezíti a próba alkalmazását. Egy magyar szakember (Benedek) szerint, aki meg akarja érteni a Szondi tesztet annak először meg kell tanulnia „Szondiul”.

Annyit tegyünk még hozzá Szondi ismerettségéhez, hogy ő is megjárta a bergen-belsen koncentrációs táborát. Az amerikai zsidóság azonban Eichmannat lefizetve, több prominens zsidónak – köztük Szondinak biztosította kivándorlását, így került Svájcba ahol kutatásait és életét is befejezte.

Mi ezzel a rövid összefoglalóval nem a tesztet akartuk ismertetni, csupán arra szeretnénk volna az olvasó figyelmét irányítani, hogy környezetünkben jelentős emberek tudósok is születtek. Mi ezt az azzal próbáltuk hangsúlyozni, hogy születésének századik évfordulóján 1993-ban Nyitrán nagy nemzetközi tudományos konferencia keretében elhelyeztük a nyitrai pedagógiai fakultás falán Szondi nagyméretű reliefszobrát. Külön hangsúlyoznánk, hogy az emlékmű állításához a – kisszámú szlovákiai zsidóság – a komáromi is hozzájárult! ◀

I. J. Szabó

Zsidó gyerek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 5. rész

Első gyermekkori emlékek

Az első emlékfoszlány gyermekkoromból maradt meg: az ágyam felett lévő piros, hímzett kis szőnyegen lévő méhecskéktől nagyon félttem. Anyám próbált megnyugtatni: „Ne félj fiacskám, ezek nem élő méhek, nem fognak megcsípni!” Meg kell jegyezni, hogy apám túlzott hazafisága miatt, velem magyarul beszéltek a szüleim, nem németül. Kicsit sajnálom, mert anyám tökéletesen beszélt német nyelven, így én is elsajátíthattam volna az anyatejjel. Akkor még természetesen, nem volt óvoda, az iskola évekig odahaza, anyám köténye mellett teltek el az évek. Építőkockákkal játszottam, a szalmakazalban hancúroztam vagy a szederfára másztam. Egy biztos, a házunk előtt hömpölygő Duna hatással volt (van) az életemre. Sosem tudom elfeledni. Nyáron Juliska lehozta a fából készült mosóteknőt, ezt anyám segítségével a folyóra tettük. Két kezemmel eveztem, anyám térdig a vízben gázolva tolt a „hajót”. Ezt neveztük teknőzésnek. Mivel a teknő nem a legstabilabb úszóalkalmatosság, gyakran felborult a csónak. Ilyenkor anyám, kacagva emelt ki a vízből. Minden nap türelmetlenül vártam a Budapestről Bécsbe (vagy visszafelé) tartó személyhajót, hogy a hajócsavar keltette hullámok partot érjenek. Emlékszem az esőcseppekre, melyek kis karikákat rajzoltak a vízen, a viharokra, melyek kékesről haragos zöldre változtatták a Duna színét. Szerettem kavicsokat dobálni, versenyezni a többi gyerekkel. A lapos kavicsokat csúszttattuk a vízen. Néha tízszer is „megugrott” az elhajított kő. A fürdés nagyon veszélyes volt az örvények és a gyors áramlás miatt. Visszagondolok a fűzfákra, a nádasra. A lakosok egy része halászattal foglalkozott, így került az asztalunkra az ízletes ponty, a jól megpaprikázott halászlé.

Estefelé, lementem a szüleimmel a partra, apám eloldotta a kis csónakot, izmos kezével az árral szemben felevezett, majd visszafordította a csónakot, mely lassan siklott a folyón. Anyám egy gyerekdalt dúdolgatott, bölcsőben éreztem magam.

A nyár elmúltával egyre hűvösebb lett. A

hátzetőnkön fészkelő gólyák is útra keltek. Ekkor még nem gondoltam volna, hogy útban Afrikába, későbbi lakóhelyemen, Izrael földjén pihennek meg útközben. Decemberben elkezdett havazni, vékony jégpáncél alakult ki a folyón. Gyakran olyan vastag lett, hogy a túlpartra is átkelhattünk rajta. Felvillan a karácsonyok emléke, szaloncukorral, édességekkel, gyertyával díszített fával. Ez bizonyítja, hogy nem voltunk túlságosan vallásosok. A Mikulás is megtöltötte finomságokkal az ablakba tett cipőmet. Ültünk a meleg kályha mellett, játszottam a vonatmmal, rajzolgattam, hallgattam apám meséit a gyerekkoráról vagy a mesekönyvből.

Márciusban az olvadás következtében a folyó áradni kezdett és veszélyeztette a falut. A nagy jégtáblák mellett az elragadott használati tárgyakat, háziállatokat is sodorta az áramlat. A pincék beáztak, volt, hogy a védőfal tetejéig ért a víz.

Nem voltak zsidó barátaim, mert a zsidó családok messze laktak. Lehet, azért sem, mert nem voltunk elég vallásosok a számukra. Az egyetlen barátom Jancsi, a gazdaságban dolgozó munkás fia volt. Vele labdáztam, bújócskáztam a széna és szalma között. Pecázni is jártunk, kb. hétéves korban kezdtük a horgászatot. A felszerelés egy vesszőre kötött spárgából állt, melynek végén volt a horog, 20 cm-rel feljebb pedig az üveg dugó. A horogra húztuk rá a csalit. A dugó hirtelen mozgásából láttuk, ha a hal igyekezett bekapni a legyet. Feszülten figyeltük, amikor alámerült a dugó, kirántottuk a horgot a vízből, a végén ficánkoló halacskaival. Jancsi ilyenkor leoldotta a halat a horogról és a vödörbe tette. Csaléteknek hernyót vagy a ragasztós légyfogóról leszedett rovart használtunk. A légy fejét letéptük, mert állítólag mérgező (?) volt. A halakat felhúztuk egy spárgára, egyenesen a konyhára szaladtunk ezekkel. Juliska megtisztította, vajban kirántotta. A finom falatokat büszkén ettük, megdolgoztunk értük.

Ekkoriban még nem volt vezetékes víz a településen, két teli vödör mindig akadt a konyhában. Ezekből ittunk, mosakodtunk, főztünk. Kezet és arcot a laborban mostunk. Volt egy szoba, melyben egy nagy fa dézsában ülve lehetett

fürdeni. Egyszer egy héten anyám jól megmosott. Az illemhely a házán kívül volt, emésztőgödörrel. Télen és esténként éjjeliedényt használtunk.

A konyhában fával fűtöttük a vas tűzhelyet. Főleg kacsa, liba vagy csirke került az asztalra. A baromfit a sakter vágta, aki a Bátorkeszi rabbinátushoz tartozó falvakban metszett. A konyhai munka ezekben az időkben nem volt könnyű, mindent kézzel készítettünk. Nyújtottuk a tésztát, dagasztottuk a kenyérnek, szombati barchesznak valót. Ezt fonás után a pékhez vittük kisütni, ahol egy cédulát helyeztek rá, névvel. Feldereng az illatos, kis fiókos kávédaráló, a mákdaráló. Szerettem a mákos tésztát és a kalácsot is. A diódaráló a kalácsba és a palacsintába készült a töltelék. Ettünk pogácsát, gyümölcszel töltött gombócokat. Harminc éve, anyám halála óta nem ettem ilyet. Amikor a feleségem, Judit mákos vagy diós ételeket készít, mindig eszembe jutnak a Duna-parton töltött boldog gyermekévek. Szerettem a jó, ropogós töpörtyűt is, melyet itt Izraelben nem is ismernek. Majdnem kihagytam a felsorolásból a tradicionális sóletet, amely babból, gersliből és finom húsból készült. A fazekat pénteken elvittük a pékhez, egész éjjel sült a kemencében, csak ebédre hozta haza Juliska a névvel ellátott fazekat. Az omlós hús ízét, most is érzem a számban. Mindig került az asztalra bab- vagy lencsefőzelék/leves. Reggelire vajjas kenyeret szoktunk enni snidlinggel és paradicsommal.

Gyakran átmentem Rezsín nénémhez vagy Ernő bácsihoz, akik a szomszédban laktak és nagyon szerettek engem. Nekik nem volt gyermekük. Rezsín, sokat zongorázott, megtanította nekem a Boci, boci tarkát... is. Finom süteményekkel kínált. A háza udvarán egy hatalmas szederfa állt. Talán azóta sem ettem ilyen ízletes gyümölcsöt. A lekvárfőzés külön szertartás volt, a nagy üstben rotyogott a sárga-, őszibarack, szilva vagy az eper.

Télen önfeledt hócsatákat vívtunk, szánkóztunk az úton. ◀

(a részletet a szerző engedélyével közöljük)

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapok

107. fejezet: 48 óra Európában

(2012. december 22.)

A mikor csütörtök délután három óra felé ránézek a Ben Gurion Repülőtér weboldalára, hiába keresem a WIZZAIR szerint 20:30-kor induló budapesti repülőt. A menetrend alapján 20:45-kor indul egy gép a magyar fővárosba. Még egyszer rápillantok a már kinyomtatott Boarding Pass-ra, azon valóban 20:30 áll. Ne keressük az oldalon a Wizz logóját sem, a pár hét alatt ezt még nem sikerült feltölteni a rendszerbe.

Fapados szívatás

Négy óra körül hagyom el a Bar Ilan Egyetemet, a taxissal megvitatjuk útközben, hogy akkor most az Örökkévaló teremtette a Földet, esetleg az evolúció során alakult ki a mai élet... Lehet öregszem, egyre többször beszélgetek sofőrökkel, útitársakkal, ez eddig nem nagyon volt rám jellemző. Talán Izrael hatása?

A cél az egyes terminál a Ben Gurionon. Eredetileg nem terveztem, hogy két héttel legutóbbi látogatásom után ismét hazatérek majd – igaz most csak alig két napra –, de az élet így hozta.

Amikor megállunk az épület előtt, hirtelen emlékek törnek elő. 1994 nyarán repültem utoljára ebből az épületből. Az ide út volt életem első repülése. Az akkor – hármas terminál nem lévén –, nagy forgalmat bonyolító közlekedési csomópont, 13 éves fejjel hatalmasnak tűnt. Behunyom a szemem, s látom magam előtt anyát, apát és a testvéreimet, ahogy két csodálatos hét után hazafelé igyekezünk a kilencvenes évek derekán. Nincs idő sokat merengeni, belépve az épületbe, minden olyan „emberi” léptékű, mintha összement volna az idők során. A fapados és az eilati járatokat kiszolgáló egység áteresztő képessége erősen limitált, ezért valóban érdemes legalább három órával indulás előtt kiérkezni a légikikötőbe. Kis várakozás után beállok a biztonsági ellenőrzéshez kigyózó sorba. A már megszokott kérdések után az egyetlen csomagröntgen felé irányítanak, ahonnan persze a „túrjunk bele” asztalok irányába terelnek. Végül csak egy kérdést kapok, s fel sem nyitják az erre az alkalomra vásárolt mini bőröndömet.

Lassan gyülekeznek a repülni vágyók a percekben belül nyitók chek-in pultnál. Igen-igen, amikor pár hónapja meghirdették a közel-keleti járat indítását, én is elkaptam a budapesti zsidóságon végigsöprő „vegyünk ócsó WIZZAIR jegyet” lázat. Egyre több magyar szót hallani az indulási csarnokban. Izraelben annyira még nem elterjedtek a fapados légitársaságok, így sokakat meglepetésként ér, hogy az egy kézipoggyász az valóban egy darabot jelent. Kicsit összeszorul a szívem, amikor az előttem álló, Erdélybe igyekvő metapeletet (idősgondozó) 80 euróval próbálják megsarcolni, mivel a retikülje mellett van nála még egy kis hátizsák és egy laptop táska is.

A Tel-Avivból induló járatra is érdemes odahaza becheckolni, s kinyomtatni a beszálló kártyát. Nem tudom, most mi a helyzet, amikor én vettem a jegyet, akkor még ingyenes reptéri chek-int kínált fel a rendszer, amiből arra következtettem, hogy odakint kell majd a járatra jelentkezni. (persze azért ott volt ná-

lam a netről kinyomtatott boarding pass). A csomag leadása után, irány az emeleti útvélellenőrzés. A mozgólépcsőn újra a 94-es emlékek kísértének. A számos ablakból csak kettő működik. Ezt követően jön a biztonsági átvilágítás, egyetlen készüléknél sorakozik mindenki, s nagy tumultus esetére sincs még egy nál több az átvizsgálási pontokból.

Ezután jön a legnagyobb „meglepetés”. Kiderül, hogy fizikailag nem is az egyes terminálról megy a gép, hanem a hármasról. Egy, fél óránként (igen nem elgépelés, 30 percenként!!!) közlekedő shuttle visz át a másik épületbe. Bosszantó lehet a biztonsági ellenőrzésre várva azt látni, hogy pont az ember orra előtt megy el az előző busz. Szerencsémre, alig pár percet időzök csak a „kietlen” pusztaságban, s már jön is a zöld alacsony-padlós. Micsoda élmény, csillan fel a szemem, ELAL gépek, földi kiszolgáló autók között cikázunk vagy 5-6 percig (lásd a mellékelt videón). A Ben Gurion Repülőtér eddig ismeretlen arca tárul elém, s kell-e ettől nagyobb élmény egy repülőgép-modell gyűjtőnek.

A busz egyenesen a tranzitba viszi az utasokat, így amennyiben jut idő rá, lehet még shoppingolni a rotunda megszokott üzleteiben. 20:00-kor (a Wizz által megadott időben) kezdődik a végeláthatatlannak tűnő, nyögvenyelősen menő beszállítás. Nincs számított ülés, mégis mintha soha nem akarna elfogyni az utazó előtt kigyózó sor.

Kenyérhéj

Az Airbus 320-as leharcoltnak tűnik belülről. Első ránézésre egy régi Ikarusz Volánbusz feeling fogadja az embert. A sortávolságok sem nagyobbak mint a távolsági buszjáraton. Repültem már Pestről Londonba a társasággal, így igazából nem kellene, hogy meglepetésként érjen a sűrű ülésrend, de így Tel-Avivban ez még kicsit szokatlan. Mindezt ellensúlyozzák a kedves, szinte túl mosolygós utaskísérők, akik valóban mindenben segítik a gépre szállókat. A négy vagy öt „tündér” visszaútra beosztott munkatársai már kevésbé tűntek lelkesnek...

Amint elfoglalom a helyem a 15. sorban, magam elé pillantva egy negyed kenyérhéjat veszek észre. Hát igen, alig egy órát vesztegel a gép a kikötőben, nincs idő egy alaposabb takarításra. Meg is örökítem a repülön számomra nem mindennapi látványt. Kicsit gyomorforgató, de azt aki a Flirtek megjelenése előtt is személyvonatozott a MÁV-val Budapest és Komárom között, nem tudja kiakasztani a látványt. Mire feltöltődik a sor másik két üres ülőhelye, már a többiek el is takarják előlem a nemvárt pékipari termék maradványt. ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Új év: régi és új kívánságok

Tegnap kaptam meg a szájjal-lábbal festők egyesületétől az új évi naptárat, üdvözlő kártyákat és rögtön tudtam, hogy eltelt egy újabb év. Régebben, ahogy megjött a naptár, gyorsan átfutottam rajta és kijelöltem a dátumokat: nyaralás, külföldi utazás, színház és más szórakozások. Régen optimisták voltunk és minden habozás nélkül hosszú távú programokat terveztünk. Mára minden megváltozott, miután a Covid brutálisan belépett az életünkbe. Programot csak a következő 24 órára terveztünk, azt is nagyon óvatosan.

A közeledő új esztendő nagyon titokzatos. Nehéz kitalálni, hogy milyen jó megrossz meglepetéseket hoz az 5782. év a világnak és nekünk. Reméljük, hogy a világjárvány eltűnik, mint egy rossz álom és jobb világra ébredünk. Milyen lesz az emberek élete ezután a megpróbáltatás után? A zsidó vallás részben választ ad erre a kérdésre az őszi ünnepeken.

Az első ünnep a Rosh Hásáná kétnapos, ekkor megújítjuk az Örökkévalóval kötött szövetségünket a világ létezésére és újjáteremtésére. Ez után jön a tíz bűnbánó nap, mikor minden ember átgondolja az elmúlt évi tetteit és a mindennapi eseményeket. A bűnbánat és lelki megtérés után jön a Yom Kippur, az Engesztelőnap,

Fotó: haztartas-ma.hu

amelyen 25 órán át böjtölünk, imádkozunk, megbánjuk bűneinket és megtérést tanúsítunk az Örökkévaló és embertársaink színe előtt. A harmadik ünnep a Sátoros ünnep, ennek a 8 napján provizórikus lakásban, illetve sátorban kell lakni és így megemlékezni Izrael fiainak a sivatagi vándorlásáról. E napokban össze lesz kötve az egyéni múlt és jövő a zsidó nép történelmével, az egész világ létezésével.

Napjainkban az őszi ünnepekkor kihangsúlyoznak egy fontos modern szempontot, az ökológiai kárt, amely mindannyian szándékosan vagy véletlenül okoztunk. A természettől is bocsánatot kell kérni, jóvá kell tenni azt a sok hibát, amely nem csak az egyént érinti, hanem az egész teremtést. Nem csak az Örökkévalótól kell bocsánatot kérni, fontos körül nézni a közeli és a messzi környezetben, és el kell követni mindent, hogy a világ klíma és ökológiai egyensúlya visszaálljon az ideális helyzetre.

Az egyik lépés lehet az ételmisszerekkel történő felelős gazdálkodás. Csak annyi árut vegyünk (ha lehet akkor bioterméket), amennyit biztosan elfogyasztunk. Az

ünnepekkor többet főzünk, vendégeket fogadunk, többet eszünk. Ezt nem muszáj megváltoztatni, ha megígérjük magunknak meg a környezetünknek, hogy az őszi ünnepek után visszatérünk a kiegyensúlyozott életmódunkhoz. Rosh Hasánakor szokás mézes ételeket enni, biztosítva, hogy következő év édes legyen.

Mézes aprósütemény (puszedli)

Hozzávalók: 2 pohár liszt, 1/2 kávéskanál szódabikarbóna, 1 kávéskanál darált fahéj, 1 kávéskanál vaníliakivonat, 2 tojás, 1/2 pohár méz, 1/3 pohár olaj vagy 1/3 pohár almapüré, szeletelt mandula a díszítéshez.

Elkészítés: Összekeverjük a száraz hozzávalókat, hozzáadjuk a mézet, tojásokat és az olajat vagy az almapürét. A tészta lágynak kell lennie, de ha nagyon lágú, akkor még egy kis lisztet adunk hozzá. 1 órát pihentetjük, utána kinyújtjuk és pogácsaszaggatóval vagy süteményformával kiszaggatjuk. Mindegyik puszedlire egy szelet mandulát teszünk és sütőpapíros tepsibe rakjuk. Előremelegített sütőben 20 percig sütjük. ◀

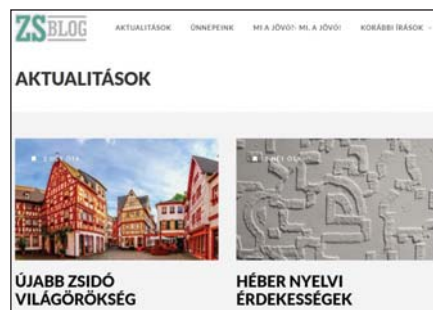
Fókuszálj a zsidóságra! Fotópályázat

AKomáromi Zsidó Hitközség és a Zsblog.hu közös pályázata! Megnyílnak az országhatárok, így lehetőség van arra, hogy külföldön is megörökíthessük azt, amit csak szeretnénk. Három kategóriában hirdetünk fotópályázatot:

1. **Zsidó közösség** – a világ bármelyik élő zsidó közösségének életéről várunk fotókat.
2. **Zsidó emlékek** – temetők, sírok, zsinagógák, egyéb épületek.
3. **Zsidó jövő** – ebben a kategóriában nem adunk leírást, légy kreatív.

Minden kategóriában 1 fő 1 képet küldhet! A képeket a háromtagú zsűrinek csak a fotó címével továbbítjuk, a kép készítőjének neve a mi titkunk marad az eredményhirdetésig! Minden kategória első három helyezettje értékes nyereményben részesül!

A fotókat az alábbi címre várjuk: info@zsblog.hu. **Beküldési határidő: 2021. szeptember 1. (szerda) éjfélig.** A beküldött fotók alkotói nyilatkoznak arról, hogy a képek saját szellemi termékek, melyeket a

pályázat kiírójának rendelkezésére bocsátanak mindenféle anyagi követelés nélkül, hozzájárulnak azok kiállításra való bemutatásához, nyomtatott vagy elektronikus közléséhez. Valamint tudomásul veszik, hogy a fényképeket a kiíró promóciós tevékenységei során is felhasználhatja. A fotó vízjelet ne tartalmazzon. ◀

Zameraj sa na judaizmus Fotosúťaž

J e tu leto, vytiahnite fotoaparáty a telefóny! Židovská náboženská obec v Komárne a Zsblog.hu vyhlasujú fotosúťaž! Otvárajú sa hranice, aj v zahraničí teda môžeme zvečniť všetko, čo chceme. Snímky očakávame na adrese: info@zsblog.hu.

Uzávierka súťaže: 1. septembra 2021 (streda), poľnoc.

Súťaž vyhlasujeme v troch kategóriách:

1.) **Židovská komunita**; čakáme fotografie z ktorejkoľvek aktívnej židovskej komunity na svete.

2.) **Židovské pamiatky**; cintoríny, hroby, synagógy, iné budovy.

3.) **Židovská budúcnosť** – túto kategóriu nepopisujeme bližšie, buď kreatívny.

V každej kategórii môže 1 osoba zaslať do súťaže 1 fotografiu! Snímky zašleme trojčlennej porote len s označením názvu fotografie, meno autora obrázka zostane našim tajomstvom až do vyhlásenia výsledkov!

Prvé tri umiestnenia v každej kategórii odmeníme hodnotnými cenami!

Fotografie očakávame na nasledujúcej adrese: info@zsblog.hu.

Uzávierka súťaže: 1. septembra 2021 (streda), poľnoc.

Autori fotografií zaslaných do súťaže

vyhlasujú, že obrázky sú ich duševným vlastníctvom, ktoré dávajú k dispozícii vypisovateľovi súťaže bez akýchkoľvek finančných nárokov, súhlasia s tým, aby boli prezentované v rámci výstavy, ako aj s ich uverejnením v tlači alebo v elektronickej podobe. Okrem toho berú na vedomie, že fotografie môže vypisovateľ súťaže použiť aj v rámci promočnej činnosti. Fotografie nesmú byť opatrené vodotlačou. ◀

Ajvé pondelok! Záver sezóny

Prvú sezónu online stretnutí Ajvé pondelok! sme uzavreli dňa 21. júna dvadsiatym ôsmym klubovým večerom. Tentoraz sa hosťiteľ András Paszternák zhováral s hlavným kantorom, operným spevákom, spisovateľom a novinárom Gergelyom Nógrádim. Náš hosť nám veľmi úprimne porozprával o svojich povolaniach, o význame rodiny, o svojej speváckej a spisovateľskej kariére a publikáciách. Zaujímavé historicky plné životných skúseností generovali mnoho otázok zo strany poslucháčov, ktoré náš hosť pohotovo zodpovedal.

V druhej časti večera sa už tradične rozprávali účastníci online podujatia medzi sebou. Po letnej prestávke plánujeme ďalšie stretnutia, sledujte naše internetové adresy. ◀

PA

Srdečne Vás pozývame na celoslovenskú spomienkovú tryznu „Nezabudnutí susedia“

Program, 9.9.2021:

- 10.00 hod. rozozvučanie sirén a zvonov
- 10.01 hod. minúta ticha
- 10.02 hod. príhovor prežívšieho, prof. MUDr. P. Traubnera
- 10.10 hod. príhovor generálneho biskupa ECAV na Slovensku, Mgr. I. Elka
- čítanie mien obetí holokaustu, zapálenie sviečok, polozenie kamienkov
- čítanie mien záchrancov
- modlitba za zomretých - Kadiš

Miesto stretnutia:

Komárno - Menház

Pokračovanie zo strany 3.

Moja teta Režin sa nevydala. Keď sa pôrodné bolesti 9. decembra začali, otec k večeru pripravil auto, Juliške nakázal, aby ho vystlala vankúšmi, veď v tom čase kúrenie v autách ešte nebolo. Počasie bolo veľmi zlé, otec sa strachoval, že cesta bude zanesená snehom. Ale vzdialenosť do Komárna bola len tridsať kilometrov.

Opakujúce sa bolesti sa ohlásili až ráno, auto sa im len ťažko podarilo kurbľovaním naštartovať. Nakoniec však všetko dobre

dopadlo a narodil sa pisateľ týchto riadkov. Otec strávil noc v jedinom hoteli mesta, matka zostala ešte jeden deň v nemocnici. Otec jej zanesol všakovaké dobroty a mňa si privinul opatrne a s láskou. Na druhý deň sa vrátili do dediny, nečas stále trval. Cesta domov sa takmer skončila tragicky, pretože otec autom zašiel na zamrznutý Dunaj a ľad sa pod autom prepadol. Našťastie sme sa neponorili do ľadovej vody. Otec pomohol matke zo zadného sedadla a na rukách nás odniesol do bezpečia domu. Brodil sa v ľa-

dovej vode, ktorá mu siahala nad členky. Juliška vykrikla, keď nás zbadala. Otec sa prelú a pokúsil sa zachrániť auto, nevedel ho však naštartovať. S kočíšom zapriahli a vozidlo nakoniec z vody vytiahli. Trvalo niekoľko dní, kým motor vyschol. V dome bolo mnoho radosti, že sme sa zachránili, vypili si na zdravie malého Ľudka. Bola tam Režin aj Ernest, a stará mama lutovala, že jej muž sa tohto dňa nedožil. ◀

(úryvok uverejňujeme so súhlasom autora)

Židovské dieťa z brehu Dunaja

Úryvky z rukopisu Itzhaka Herzoga – 4. časť

O rodine Lehrovej z matkinej strany

Neviem o nich veľa, na územie dnešného Slovenska sa v 18–19. storočí dostali pravdepodobne z Česka, Moravy alebo z Nemecka. Počas neustáleho sťahovania hľadali miesto, kde by dokázali slušne vyžiť. Usadili sa na severe Slovenska, v Senici. Moja stará mama, Rozália Steiner sa narodila v roku 1879, starý otec Filip uzrel svetlo sveta v roku 1867. Rodina Lehrová bola oveľa zbožnejšia, ako rodina môjho otca. Slávili sabat a všetky sviatky, a napriek tomu vyznávali osvietené a moderné názory. Slúžka brávala kurčatá a kačky zarezat' k šojchetovi, husi vozil k nemu otec autom. Mój starý otec Filip bol vo veciach náboženstva i svetských záležitostí učeným človekom. Dobre ovládal nemčinu, podobne ako moja stará mama i mamka. Na rozdiel od iných rodín hovorili doma len po nemecky. V ich knižnici sa nachádzali diela veľkých nemeckých klasikov (Goethe, Schiller, Thomas Mann). Nakolko Filip často chorľavel, veľká časť prác ležala na pleciach starej mamy. Bola skutočnou usilovnou, odvážnou židovskou ženou s podrezaným jazykom, ktorá bola životelkou rodiny. Príjem z obchodu nepokrýval výdavky, a tak zapriahla koňa a chodila po jarmokoch v susedných obciach a v stánkoch predávala rôzne nádoby. Bola to únavná práca, neskôr jej pomáhali aj dievčatá. Starí rodičia mali päť dcér (Katka, Marka, Anna, Ema a

moja mama Irma) a dvoch synov (Izák a Šimona, ktorý ako dvadsaťpäťročný umrel na suchoty). Deti, mali, samozrejme, aj hebrejské mená. Izák, úspešný obchodník so stavebnými materiálmi, mal dve dcéry. Rodičia a jedno dieťa sa stali obeťami holokaustu, o zázračnej záchrane dcéry narodenej v roku 1942 sa zmienim neskôr. Judit je hlboko veriaca a žije v Jeruzaleme. Moja stará mama umrela vo veku 62 rokov, starý otec sa dožil 66 rokov a zomrel v roku 1938.

Bábätko v dome Herzogovcov

Moji rodičia sa podľa záznamu v senickej matrike zosobášili v roku 1930. Po občianskom obrade zosobášili mladý pár pod chupou. Otec navliekol mamke na prst prsteň, dal jej napit' vína. V súlade s tradíciami ženích rozdupal pohár zabalený do servítky, pripomínajúc si tak svätyniu v Jeruzaleme. Veselá nevesta priniesla do života rodiny nový švung, zrekonštruovali dom, nakúpili nový nábytok. Otec urobil všetko pre to, aby jej vytvoril pekné prostredie. Vodovodné potrubie a elektrina v tom čase ešte neboli, v obci ich zaviedli až o dvanásť rokov neskôr. Pre moju matku to bola po preplnenom rodičovskom dome veľká zmena. Rýchlo sa udomácnila, naučila sa viesť domácnosť, stala sa skutočnou paňou. Pomáhala jej slúžka, ktorá s nimi žila v dome. Ak sa chcela zabaviť, púšťala si platne na klukovom gramofóne, rada záhradníčila. Otec ju naučil poháňať záprah, a keď biresť zapriahol do voza, vybrala sa po okolí, ponavštevovala pracovníkov na poliach. V lete sa spolu s manželom na otvorenom aute vozili do okolitých miest.

V zime zabalení do kožušín leteli po snehu na saniach ovenčených zvončekmi. V lete sa kúpali v Dunaji, z čerstvo ulovených rýb varili rybáciu polievku, vyprážali kaprov. Po práci niekedy zasadli do člnka uviazaného k mólu a vybrali sa na romantické člnkovanie. Otec vesloval pol hodiny proti prúdu, potom sa nechali unášať prúdom, mamka si sklonila hlavu otcovi do lona, hľadeli na hviezdy a na mesiac v splne. Ticho obklopujúce milencov vyrušili len vlny spôsobené osobnými

loďami. Tieto zážitky a čítanie odškodnili moju matku za jej dedinskú „samotu“. Pomáhala v účtovníctve a strojopise, často navštevovala svoju švagrinú, moju tetu Režin. Práve ona ju uviedla do tajov maďarskej kuchyne. Moji starí rodičia zomreli v polovici tridsiatych rokov krátko po sebe, zo šťastného manželstva svojho syna sa tešili len pár rokov.

Zima na prelome rokov 1932 a 1933 bola mimoriadne studená, o tom, že z dediny nevymizol život, svedčili len dymiace komíny. Rieka zamrzla, dudy studené vetry, nepretržite padal hustý sneh. Na hospodárstve vykonávali len tie najdôležitejšie práce ako kŕmenie a dojenie zvierat, štopanie husí a kálanie dreva na kúrenie. V dome bolo príjemne teplo, každé ráno museli spred dverí odhadzovať sneh. Moja mama sedela počas posledných dvoch mesiacov ťarchavosti v kresle a háčkovala, plietla šatočky pre dlho očakávané dieťaťko. V tom čase ešte nebol ultrazvuk, pohlavie dieťaťka sa vopred nedalo určiť. Moji rodičia sa začiatkom decembra dohodli, že ak sa im narodí syn, bude sa volať Ludovít a jeho hebrejské meno bude Jicchak. Z rozprávania mojej matky viem, že otec nebol veľmi nábožensky založený, ale sobotu a sviatky slávil. Tak, ako ostatní Židia, aj oni zobrali šolet k pekárovi. Moja babka z matkinej strany si želala, aby bol môj otec viac veriacy, veď moja matka pochádzala z ortodoxnej rodiny.

V decembri spolu s Režinou a Ernestom vzrušene očakávali narodenie bábätko. Matka si vždy s láskou spomínala na to, aký k nej bol otec nežný a chápavý, ako ju rozmaznával, skladal jej poklony, posmeľoval ju a upokojoval, že pri pôrode bude všetko v poriadku. So stolárom sa dohodol, že ak všetko prebehne v poriadku, o niekoľko dní bude hotová aj kolíska. Vybral aj skladačičko, ale vopred ho nekúpil. Matka mojej mamy napísala list, v ktorom slubovala, že môže rátať s jej pomocou po pôrode, ona mala s výchovou detí bohaté skúsenosti. V dedine nemali rodinu, ktorá by im v tejto oblasti vedela pomôcť.

Pokračovanie na strane 4.

Foto: Wikipedia

Komunitná mozaika

– fotografie z minulosti našej obce –

► „Záhradné party” v Menház – 220 rokov v Komárne (2011) Velký biely prístrešok postavený na dvore Menház znamenal to, že ŽNO v Komárne sa pripravuje na oslavu Európskeho dňa židovskej kultúry a 220. výročia založenia židovskej náboženskej obce v Komárne. Program sa začal V. regionálnym stretnutím židovských komunít v regióne kde slávnostným hosťom bol rektor Židovskej univerzity – Rabínskeho seminára v Budapešti, hlavný rabín dr. Alfréd Schöner. Svoju prednášku venoval obrazu budúcnosti židovských komunít. Pri oslavách 220 výročia ŽNO nemohla chýbať ani torta, ktorá znázorňovala Menház. Odovzdávanie cien Kehila a Kehila-haver sa uskutočnilo v synagóge. Celodenný program sa skončil koncertom, kde obrovský úspech zožali Bea Palya, András Dész a Mátyás Bolya.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPSVK BX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, Klub šalom a náboženskú obec podporili: dr. János Körtvélyesi (Komárno), Péter Scheiner (Zürich), Dan Holczer (Beer Sheva), István Bakonyi (Budapešť) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Vďaka zlepšovaniu pandemickej situácie prichádza do Menházu čoraz viac návštevníkov. Anton Pasternák sprevádzal hostí zo Švajčiarska – Pétera Scheinera a Karola Frühaufa, rodáka zo Štúrova.

Možnosť objednať si novoročný barches

Príležitosti nového roka opäť zabezpečíme možnosť objednania kóšer barchesu. Vaše objednávky čakáme do 30. augusta 2021 na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224. ◀

Očakávame vaše objednávky kalendárov

Ak si chcete objednať kalendár (luach) na nový židovský rok, prosíme vás, aby ste nám to oznámili na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224. ◀

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, **založené** v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.:/fax: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

230 rokov v Komárne

Židovská náboženská obec v Komárne
Komáromi Zsidó Hitközség
הקהילה היהודית בקומארנו

1791

Európsky deň židovskej kultúry

230. výročie Židovskej náboženskej obce v Komárne
spomienková slávnosť v cintoríne a podujatie v Menháze

neďaľa 22. augusta 2021

► Prítomnosť židov v Komárne je historicky doložená už v stredoveku, ale moderné židovské osídlenie sa začalo formovať až v 18. storočí. Najväčší rozkvet dosiahlo židovstvo paralelne s ekonomickým rozmachom mesta, ktoré sa stalo významným regionálnym centrom.

230. výročie Židovskej náboženskej obce v Komárne – spomienková slávnosť

Do dlhom čase sa môžeme opäť osobne stretnúť. Dňa 22. augusta začína naša jesenná sezóna, v tento deň spúšťame sériu podujatí pri príležitosti 230. jubilea našej obce a budeme spomínať na obete holokaustu z Komárna a okolia.

Program:

10:30 – Pietny akt pri príležitosti 77. výročia deportácie Židov z Komárna. Miesto konania: židovský cintorín, Ulička zlatého muža 1. Slávnostný príhovor prednesie budínsky hlavný rabín dr. Tamás Verő, účinkuje hlavný kantor dr. Gergely Nógrádi.

Európsky deň židovskej kultúry – miesto konania: Menház, Eötvösova ulica 15.

12:00 – Predsviatočné melódie v podaní hlavného kantora dr. Gergelya Nógrádiho

12:30 – Myšlienky pred vysokými sviatkami – prednáška hlavného rabína dr. Tamása Verő.

13:00 – Odovzdanie cien Kehila.

13:20 – Kóšer obed.

14:00 – Prehliadka rekonštruovaného rituálneho kúpeľa mikve na adrese Eötvösova ulica 9.

Účasť je bezplatná, ale podmienená registráciou do 20. augusta 2021 na adrese kile@menhaz.sk. Podujatie je dvojazyčné, v slovenskom a maďarskom jazyku. Tlmočenie je zabezpečené.

Podujatie podporili: Mesto Komárno, Nitriansky samosprávny kraj, Fond na podporu kultúry národnostných menšín, JHF, Správa Nadácie Gábora Bethlena a.s. ◀

Myšlienky redaktora

Vlak odchádza zo stanice Kelenföld 28. júna o 8. hodine 28 minútach. Po poldruhu roku sa vyberám na cestu do Komárna. Nebol som doma od januára 2020. Svoje obľúbené mesto som virtuálne navštívil každý deň, s rodičmi som hovoril cez skype, na zome som moderoval klub Ajvé pondelok! a dianie v mestečku som sledoval prostredníctvom facebooku.

ANDRÁS PASZTERNÁK

Nikdy by mi nenapadlo, že mesto, ktoré má také dôležité miesto v mojom živote, tak dlho nenavštívim. Po zastávke v Tate som bol čoraz vzrušenejší, na stanici v Komárome ma vítała snečná páľava. Po Alžbetinom moste som prešiel peši. Nad Dunajom povieval príjemný vánok. Svoj EU COVID-PASS som len ukázal vojacom a už som aj vstúpil na Slovensko. Prišiel som len na deň, ale návštevu Menházu a synagógy som vynechať nemohol. Pobudnúť medzi starými stenami bolo dojemné i trochu smutné zároveň. Kolkých zážitkov, programov a podujatí sme sa kvôli pandémie museli zrieknuť. V čase mojej návštevy pracovali na dvore záhradníci. Burina po daždi opäť vyrastie, avšak nahradí zážitky, o ktoré sme prišli, bude oveľa ťažšie.

Chutný obed v rodičovskom dome, pred odchodom ešte rýchla návšteva cintorína, zastávka pri hrobách starých rodičov a známych.

Tých osemnásť mesiacov bolo veľmi dlhých, príliš dlhých bez osobných stretnutí na podujatiach našej obce. Lúčim sa s tebou, Komárno, v nádeji, že sa čochvíľa opäť stretne! ◀

